

הוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי

מבוא

סעיף 12 לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל (תיקוני חקיקה), התשע"ז-2017 (להלן - "החוק") קובע כי תוקם ועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי (להלן - "הוועדה" או "ועדת היישום"), אשר תפקידה¹ לעקוב אחר יישום הוראות החוק ולהמליץ על צעדים לשיפור והגברת התחרות בשוק האשראי; לערוך בדיקות תקופתיות של מצב התחרות בשוק האשראי ולאתר חסמים בהתפתחות התחרות בשוק; ולהמליץ לשר האוצר ולנגידה בעניין הפעלת הסמכות לשנות את הגדרת החוק לבנק בעל היקף פעילות רחב.

חברי הוועדה הם²: המנהל הכללי של משרד האוצר ומנהל חטיבת המחקר בבנק ישראל, והם ישמשו יושבי הראש של הוועדה; המפקחת על הבנקים; הממונה על התקציבים במשרד האוצר; הממונה על שוק ההון, הביטוח והחיסכון; הממונה על הגבלים עסקיים; והממונה על מערכות תשלומים בבנק ישראל.

במהלך החודשים מרץ – אפריל קיימה הוועדה מספר ישיבות שבהן נידונו סדרי הדיון של הוועדה ונקבעו תבחינים מדידים לבחינת ההצלחה בהגברת התחרות בשוק הבנקאות, כנדרש על פי החוק. הוועדה פרסמה את התבחינים להערות הציבור, קיבלה הערות בכתב וערכה שימועים בעל-פה לגופים שביקשו זאת. לאחר השימועים, בתאריך 10.7.2017, הוצגו עיקרי התבחינים לוועדת הכלכלה של הכנסת. התבחינים שיוצגו להלן מבוססים על עבודת הוועדה, כמו-גם על ההערות שהתקבלו מהציבור, מחברי ועדת הכלכלה וממומחים שהופיעו בפני ועדת הכלכלה.

לצורך המעקב אחר יישום הוראות החוק נשתמש בבסיס הנתונים של הרגולטורים השונים, ובמידת הצורך יעודכנו הוראות הדיווח לגופים הפיננסיים השונים על מנת שהוועדה תקבל תמונת מצב מקיפה ואחידה בכלל המערכת הפיננסית.

המלצה להפרדת חברת כרטיסי אשראי מן הבנקים הבינוניים

כאמור אחת השאלות שהוצבו לפתח ועדת היישום היא שאלת הפרדתה של חברת כאל מבנק דיסקונט. דוח הוועדה להגברת התחרות בשירותים בנקאיים ופיננסיים נפוצים (להלן - "הוועדה להגברת התחרות")³ המליץ להפריד את חברות כרטיסי האשראי מהבנקים. בדוח נקבע כי בשלב ראשון יופרדו החברות השייכות לשני הבנקים הגדולים במערכת הבנקאית, קרי אלה המרכזים בידם מעל 20% מנכסי

¹ סעיף 12(ב) לחוק

² סעיף 12(א) לחוק

³ המלצות הוועדה: <http://mof.gov.il/Committees/CompetitivenessCommittee/SummarizingReport.pdf>

המערכת. לגבי חברת כרטיסי האשראי שבבעלות הבנקים הבינוניים נקבע, כי בשלב שני, בתום תקופה תיערך בדיקה של מצב התחרות ואופן התנהלותה התחרותי של חברה זו, ואז יוחלט אם להפרידה.⁴

באמצעות הפרדת חברות כרטיסי אשראי אשר בבעלות הבנקים הגדולים תחילה ביקשה הוועדה להגברת התחרות להשיג שלוש מטרות⁵: ראשית, השארת כאל בבעלות הבנקים הבינוניים מונעת את החלשת הבנקים הבינוניים בתחרות מול הגדולים, וכזו – עשויה להגביר את התחרות בשוק הבנקאות והאשראי למגזר הקמעונאי (למשל, דרך הצעת אשראי אטרקטיבי לצרכן באמצעות כאל ולא דווקא באמצעות הבנקים המחזיקים בה ושאינם מחזיקים בה); שנית, ניתן לבנק דיסקונט ולחברת כאל תמריץ להיות מובילים תחרותיים, שהרי מימוש האפשרות להפרדת כאל בשלב השני תלוי, בין היתר, באופן התנהלותם התחרותי (תוך התנהלות ראויה בהיבטי סיכון). כך הובטח כי אם ינסו שתי חברות כרטיסי האשראי שיופרדו תחילה להעלות מחירים (תוך ניצול העובדה שבטווח הזמן הקצר שוק חברות כרטיסי האשראי הוא ממועט שחקנים), אזי קיימת הסתברות גבוהה כי כאל תפר את הניסיון ליצור "קו אחד" של התנהגות לא תחרותית, בידעה כי במקרה כזה היא נושאת בסיכון של הפרדה. שלישית, הפרדת החברות הנחוצה לצמצום ניגודי העניינים ולהגברת התחרות תבוצע באופן מידתי: תחילה מופרדות החברות מאלה שעוצמת השוק שלהם היא המשמעותית ביותר, ו"שחקני התווך" ייבחנו בהמשך.

בעת בחינת התבחינים ובדגש על שלב ההמלצה לשר האוצר ולנגידה בדבר הצורך להפריד את חברת כרטיסי האשראי מן הבנקים הבינוניים, ידרשו חברי הוועדה להתייחס למטרות אלו שהוזכרו לעיל ולבדוק את התקיימותן.

תבחינים

בחינה של המצב התחרותי בשוק מסוים היא בחינה מורכבת, הדורשת התייחסות למרכיבים רבים. מדדים המבוססים על נתחי שוק (למשל CR-2, HHI) ומחירים מועילים לבחינת התחרות, אולם נדרשים נתונים נוספים להשלמת התמונה, כגון רמת הסיכון של הלקוחות ושל הגוף המלווה; עלות גיוס המקורות ועוד.

מומלץ להתמקד קודם כל במבנה השוק ובחסמים התחרותיים שבו, שכן ללא הורדת החסמים יהיה קשה להגביר את התחרות. בדוח הוועדה להגברת התחרות צוינו חסמי כניסה, התרחבות ומעבר, המקשים על התפתחות תחרות בתחומי הבנקאות הקמעונאית, ובפרט באשראי. בין החסמים שזיהתה הוועדה היו הרגולציה, נטיית הלקוחות לצרוך את השירותים הפיננסיים כסל ולא באופן פריק, קיומם של יתרונות לגודל, חשיבות המותג והמוניטין, הצורך בחיבור למערכות ותשתיות, ועליונות המידע הנמצא בידי הבנקים ביחס למידע הזמין למתחרים.

⁴ עמ' 36 לדוח הוועדה.

⁵ עמ' 36 לדוח הוועדה.

בהתאמה לדוח הוועדה להגברת התחרות ולחוק, נתמקד בשוק האשראי הקמעונאי ובשירותים נוספים. התבחינים להלן יהוו את הבסיס לניתוח חצי-שנתי ולדיווח שהוועדה לבחינת התחרות בשוק האשראי תמסור לוועדת הכלכלה של הכנסת. חשוב להדגיש ששינוי בתחרות ובערכי התבחינים צפוי להיות תהליך הדרגתי.

התבחינים המוצעים נחלקים למספר קבוצות מרכזיות:

1. תבחינים להסרת חסמי כניסה וחסמי מעבר לקוחות (מתחלק לתבחינים רגולטוריים ודיווחיים על ההתפתחויות בשוק)

כדי שהתחרות בשוק האשראי תגדל נדרש לבצע מגוון רחב של פעולות ושינויים, נוסף על אלה שכבר בוצעו, על מנת להסיר חסמים לכניסה של שחקנים חדשים, לאפשר הגברת השקיפות וקלות ההשוואה של לקוחות בין חלופות, וכן אפשרות מעבר לקוחות באופן קל ובטוח. עד שלא יוסרו חלק מחסמים אלה לא נצפה לשינוי משמעותי בתחרות ובממדים כמותיים שונים. לכן יש לבצע את הפעולות התלויות ברגולטורים השונים בהקדם האפשרי.

2. תבחינים הבודקים כניסה של מתחרים חדשים ופעילות של הלקוחות

לאחר הסרת החסמים ניתן לפנות ולבחון את השפעת הסרתם על ההתפתחויות בפועל: האם וכמה בקשות כשירות לרישיון לשחקנים חדשים בשוק האשראי הוגשו לרגולטורים השונים, וכמה מהן אושרו; האם הגופים המוסדיים וחברות כרטיסי האשראי המופרדות נכנסו למתן אשראי קמעונאי ואשראי לעסקים קטנים; האם הלקוחות אכן פונים לגופים החדשים בשוק האשראי ולנותני השירותים החדשים בתחום כרטיסי החיוב; והאם הם עושים שימוש במידע שהם מקבלים ויכולים להנגיש לגופים שלישיים ובאפשרות לעבור בקלות רבה יותר בין ספקי אשראי וזאת כדי לקבל בפועל מוצר טוב יותר. במסגרת זו נבחן גם אם הלקוחות מנצלים את האפשרות לקבל שירותים שונים מספקים שונים (לדוגמא: לקחת הלוואה מגוף שאינו הבנק שבו מתנהל חשבון העובר ושב שלהם ושהם לא לקחו ממנו הלוואה קודם לכן).

3. תבחינים להתפלגות נתחי השוק, הכמויות והמחירים

לאחר הסרה של חסמים לתחרות ולמעבר לקוחות או לצריכה של שירותים מספקי אשראי שונים וככול שזו תוביל לכניסת מתחרים חדשים ולניסיון של הלקוחות לשפר את תנאיהם, ייתכן שנראה השפעה גם על מבנה השוק. נבחן את מבנה שוק האשראי בראייה הכוללת יחד את כל ספקי האשראי. בתבחינים לריכוזיות ולנתחי שוק נשתמש בנתוני כמויות בלבד, על מנת למדוד עד כמה השוק מתחלק בין השחקנים המשתתפים בו. קבוצת תבחינים זו מבוססת על הרעיון שמבנה הענף משפיע על התנהגות הפירמות (תמחור, הוצאות פרסום והשקעה במו"פ) והתנהגות הפירמות מצידה משפיעה על ביצועיהן (רווחת היצרן והצרכן). ההנחה היא שככל שהמערכת ריכוזית יותר, הגופים הפיננסיים הגדולים מפעילים כוח שוק רב יותר וגובים מחירים גבוהים יותר. יחד עם זאת יש לזכור כי מחקרים אמפיריים לא תמיד מראים קשר מובהק בין הריכוזיות או נתח השוק ובין כוח השוק של הפירמות, כלומר ההנחה שעומדת מאחורי המדדים אינה תקפה תמיד והיא תלויה בגורמים רבים. לכן ניתוח התפתחות למדדים

אלו בעל ערך רק כאשר הוא נתמך בנתונים נוספים (כגון ההתפתחות הסימולטנית של המחירים והכמויות).

במסגרת תבחינים אלו נבחן את ריכוזיות ההנפקות של כרטיסי חיוב, ואת מדדי הריכוזיות בשוק האשראי: הרפינדל-הירשמן ונתחי שוק. את מדדי הריכוזיות נאמוד עבור כלל שוק האשראי, ובמידת האפשר גם נבחן את הריכוזיות בתתי-שווקים ובחלוקה לפי סגמנטים. נציין כי בדיקת הריכוזיות בשוק האשראי כולו ובחלוקה לפי סגמנטים דורשת נתונים שכרגע אינם בידינו.

בדומה לנאמר לגבי שינויים במבנה השוק, גם היצע האשראי – המתבטא בכמות האשראי, מחיר האשראי ואיכות המוצר – צפוי להשתנות בעקבות הסרת חסמים מרכזיים לתחרות ומרגע שהשוק (מתחרים חדשים והלקוחות) יגיב לכך. נבחן מה קרה בפועל למחיר האשראי ולכמותו תוך התמקדות באשראי למשקי בית ולעסקים קטנים. בשלב הראשון נסתכל על השינוי בכמות ובמחיר של סוג אשראי מסוים במטרה להבין מהו האפקט הדומיננטי שהשתנה (היצע או ביקוש). במידת האפשר תיערך הבדיקה תוך התייחסות לקבוצות ביקורת שאנו צופים שיושפעו פחות מהרפורמה.

בשלב השני נפרק את המחיר למרכיביו השונים כדי להבין את הגורם לשינוי או להיעדר שינוי. המחיר מושפע מעלות הייצור ומרמת התחרות בשוק. עלות הייצור מושפעת מעלות גיוס המקורות של המלווה (שמושפעת גם מהסיכון של המלווה), מסיכון ההלוואה (שמושפע הן מתנאי ההלוואה והן מסיכון הלווה) ומגורמים נוספים, ביניהם עלות רגולטורית. לאור זאת נבחן את עלות המקורות של המלווים, את הסיכון הגלום באשראי שהמלווים מעמידים, ושינויים נוספים בשוק. לאחר שנראה מה היה השינוי בעלות הייצור בשילוב עם השינוי שהתרחש במחיר נבין מה היה השינוי במרווח, ומתוכו נלמד על השינוי ברמת התחרות.

4. תבחינים לאמצעי התשלום

החוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות בישראל אינו צפוי להשפיע רק על שוק האשראי אלא גם על התחרות בשוק התשלומים, ובכלל זה על אמצעי התשלום המשמשים את הציבור לביצוע פעילות פיננסית. לאור זאת נרצה לעקוב אחר ההתפתחויות בשוק זה, ובפרט אחר השינויים בעמלות שמשלמים הלקוחות ובתי העסק ואפשרויות התשלום העומדות בפני הצרכנים.

5. תבחינים לבנק דיסקונט וחברת כאל

כאמור, אחת השאלות שניצבו לפתחה של ועדת היישום נוגעת להורדת הרף להגדרת בנק בעל היקף פעילות רחב, אשר צפויה להביא למכירת חברת כאל"ל מידי בנק דיסקונט. שאלה זו צפויה לקבל מענה על ידי בדיקה האם אכן השארת הרף ב 20%, מקיימת את המטרות אשר היו בבסיס ההחלטה שלא להפריד את חברת כאל מקבוצת דיסקונט ובראשן ההנחה שהימצאותה של כאל בתוך קבוצת דיסקונט מסייעת לקבוצה להיות גורם מחולל תחרות בשוק, וכלי של הקבוצה להגיע לבסיס לקוחות רחב וכך להגביר את התחרות בשוק הבנקאות והצבת הקבוצה כסמן ימני לתחרות.

על מנת לאמוד את תרומתה של קבוצת דיסקונט כגורם מחולל תחרות בשוק, וכן על מנת לספק ודאות לחברות ולשוק, נקבעו תבחינים מדידים ספציפיים לבנק דיסקונט ולחברת כאל, אשר יבחנו את רמת

התחרות של חברות אלו. תבחינים אלה יהוו אינדיקציה לוועדה בבואה להמליץ לשר האוצר ולנגידה בדבר הצורך להפריד את חברת כאל מבנק דיסקונט, וזאת תוך שקלול המצב הכלכלי במשק ומצב התחרות בשוק האשראי הקמעונאי ובפרט כפי שזו נמדדת על ידי התבחינים המוצגים בנייר זה. ועדת היישום שומרת לעצמה את הזכות לשנות, להוסיף או להפחית תבחינים בעת מאוחרת יותר, וזאת כדי לתת מענה הולם לתנאים הכלכליים ולתנאי התחרות המשתנים.

רשימת התבחינים המדידים

1. צעדים רגולטוריים:

תאריכי היעד לביצוע צעדים רגולטוריים אלה נמצאים בנספח א' למסמך זה.

- 1.1 ייסוד מאגר האשראי ומתן דירוג אשראי (כשהמאגר יקום תקבע הוועדה כללים ספציפיים למדידת האפקטיביות שלו).
- 1.2 פתרון חסם המחשוב.
- 1.3 קביעת הוראות לעניין צפייה במידע פיננסי מקוון.
- 1.4 קביעת עמלה צולבת לשנים הבאות.
- 1.5 קביעת הסכם חלוקת ההכנסות בין השחקנים השונים (בנקים וחברות כרטיסי אשראי).
- 1.6 אסדרת שירותי תשלום.
- 1.7 חקיקת הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (הפעלת מערכת לתיווך באשראי).
- 1.8 הפחתת דרישות ההון מבנקים חדשים.
- 1.9 מתן אפשרות לפתיחת חשבון ראשון און ליינ (תוך הסרת מגבלות איסור הלבנת הון).
- 1.10 מתן אפשרות לפתיחת חשבון און ליינ לחברה.
- 1.11 מתן אפשרות לסגירת חשבון און ליינ.
- 1.12 מתן אפשרות להנפקת כרטיס חיוב און ליינ.
- 1.13 מתן אפשרות להעביר חשבון עו"ש בצורה בטוחה וקלה לצרכן.
- 1.14 קביעת כללים להסדרת מעמדו ופעולתו של סולק מתארח.
- 1.15 הפחתת הנטל הרגולטורי על חברות כרטיסי אשראי (סולק בעל היקף פעילות רחב) בדומה ל- PSD.
- 1.16 השלמת הצעדים שהומלצו בנוגע לפרוטוקול 'אשראית' ובכלל זה הגדרת כללים אחידים, סטנדרטיזציה, מודולריות, פתיחות ונגישות לכל הגורמים הרלוונטיים.
- 1.17 קביעת הוראות לעניין העברת מידע ממנפיק לתאגיד בנקאי לצורך הצגתו ללקוח.

1.18. הסרת מגבלות לפעולתו של מאגד. צו איסור הלבנת הון שיחול על פעילות המאגד צפוי להתפרסם עד אוקטובר 2018. לאחר מכן תיערך הערכה מחודשת של המגבלות על היקפי פעילות, למשל הערכה מחודשת של מגבלת 50 אלש"ח לבית עסק.

2. דיווחים:

- 2.1. שיעור ההחזקה בפועל של בנק לאומי ובנק פועלים בחברות לאומי קארד וישראלכרט, בהתאמה.
- 2.2. שינוי בשיעור הבעלות של הבנקים בחברת שב"א (שירותי בנקאות אוטומטיים).
- 2.3. גידול בשיעור בתי העסק הפועלים עם EMV.
- 2.4. צמצום היקף מסגרות האשראי וניצול המסגרות בבנקים שעליהם חל סעיף 9(ג) לחוק להגברת התחרות ולצמצום הריכוזיות בשוק הבנקאות.
- 2.5. ייערך סקר אשר יבחן בקרב הלקוחות למי צומצמה המסגרת (לאיזה בנק שייך הלקוח, האם צומצמה ללקוח המסגרת, מה היה סכום המסגרת הישן ומה סכום המסגרת החדש).
- 2.6. ייערך סקר אשר יבחן את שיעור הלקוחות אשר ביקשו כי חברת כרטיסי האשראי לא תעשה שימוש בפרטיהם במסגרת תפעול ההנפקה.
- 2.7. ייערך סקר אשר יבחן מהו שיעור הלקוחות אשר שינו את מנפיק כרטיס האשראי שלהם במועד חידוש הכרטיס (כלומר, שיעור הכרטיסים שלא חודשו).
- 2.8. ייערך סקר בקרב בתי עסק קטנים ובינוניים אשר יבחן מהו שיעור בתי העסק המודעים לאפשרות לקחת שיעבוד שני על נכס. אם הסקר יעלה כי קיימים חסמים הנוגעים לאישור שיעבוד שני על נכס, תבוצע בחינה אד-הוק של מספר הבקשות שהוגשו לבנקים לשיעבוד שני על-ידי בית העסק ושיעור הבקשות שאושרו, ובמידת האפשר – סיבת הסירוב.

3. השחקנים בשוק:

- 3.1. **בנקים**
 - 3.1.1. מספר הבקשות שהוגשו להקמת בנק חדש ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.1.2. מספר הבנקים החדשים שהוקמו.
- 3.2. **סולקים**
 - 3.2.1. מספר הבקשות שהוגשו להקמת סולק חדש ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.2.2. מספר הסולקים החדשים.
- 3.3. **אגודות אשראי**
 - 3.3.1. מספר הבקשות שהוגשו ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.3.2. מספר האגודות החדשות שהוקמו.

- 3.4 מספר מתפעלי ההנפקה.
- 3.5 מספר המעבדים.
- 3.6 מספר המנפיקים.
- 3.7 **נותני שירותים לצפייה במידע פיננסי מקוון**
 - 3.7.1 מספר החברות המציעות מתן שירות צפייה במידע פיננסי והשוואת עלויות.
 - 3.7.2 מספר הלקוחות הצורכים שירותים מחברות אלו.
 - 3.8 **גופים למתן אשראי ישירות מגורמים פרטיים אחרים (P2P)**
 - 3.8.1 מספר הבקשות שהוגשו ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.8.2 מספר הגופים החדשים שהוקמו.
 - 3.9 **ספקי אשראי חוץ-בנקאי (מוסדרים)**
 - 3.9.1 מספר הבקשות שהוגשו ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.9.2 מספר הגופים שקיבלו רישיון.
 - 3.10 **מוסד תשלומים [יוצג לאחר התחלת הפיקוח]**
 - 3.10.1 מספר הבקשות שהוגשו ומספר הבקשות הכשירות.
 - 3.10.2 מספר הגופים שקיבלו רישיון.
 - 3.10.3 כמה ביקשו להתחבר למערכת תשלומים וכמה חוברו.
 - 3.10.4 כמה גופים בעלי רישיון פתחו חשבון נאמנות בבנק.
 - 3.11 **מאגדים**
 - 3.11.1 מספר המאגדים הפעילים בשוק.
 - 3.11.2 מספר המאגדים שיש להם הסכמים עם סולקים.

4. **נתחי שוק, כמויות ומחירים [נתונים רבעוניים]:**

ניתוח התחרות בשוק האשראי דורש נתונים מקיפים על הגופים השונים הפועלים בשוק זה. התבחינים בסעיף זה יחושבו החל מיוני 2018 וזאת כתנאי שעד תאריך זה יתקבלו הנתונים מכל הרגולטורים הרלוונטיים על ספקי האשראי השונים במשק – בנקים, חברות כרטיסי אשראי, גופים מוסדיים ונותני אשראי חוץ בנקאיים. זאת, כדי להציג תמונה מהימנה של ההתפתחויות במערכת.

4.1 נתחי שוק של הפרטים הבאים (זרם ומלאי):

- 4.1.1 האשראי למשקי בית (ללא משכנתאות) ועסקים קטנים ובינוניים⁶ לפי סוגי גופים. אנו מצפים לראות ירידה בנתח השוק של הבנקים במדדי הזרם ועלייה בנתח השוק של ספקי אשראי חוץ בנקאיים. במדדי המלאי לא נצפה לראות שינוי בטווח הקצר.

⁶ חברי הוועדה יוכלו לקבל גם נתונים לגבי מגזרי פעילות אחרים, בהתאם לצורך

- 4.1.2. מסגרות האשראי וקווי האשראי הלא מנוצלים (סה"כ קווי אשראי) בחלוקה לקבוצות בנקאיות (כולל את כל הבנקים וחברות כרטיסי האשראי), מוסדיים ונותני אשראי חוץ בנקאיים.
- 4.2. ירידה במדדי הרפינדל ו-CR2 בתחומים הבאים:
- 4.2.1. יתרות וביצועי אשראי למשקי בית (ללא משכנתאות) ועסקים קטנים ובינוניים⁷ בכלל המשק ובחלוקה לפי סוגי גופים.
- 4.2.2. סכום עסקאות בשוק הסליקה של כרטיסי חיוב
- 4.2.3. מספר עסקאות בשוק הסליקה של כרטיסי חיוב
- 4.2.4. מספר בתי-עסק נסלקים
- 4.2.5. סכום עסקאות בשוק תפעול ההנפקה של כרטיסי חיוב
- 4.2.6. מספר עסקאות בשוק תפעול ההנפקה של כרטיסי חיוב
- 4.3. היקף האשראי ורמת התמחור (תוך בקרה על מדדי סיכון ועלות מקורות, המופיעים בסעיפים 4.3.3, 4.3.4 להלן):
- 4.3.1. גידול ביתרות האשראי ביחס לתוצר על פני זמן, ונתון כמותי בנקודת זמן האחרונה, בחלוקה לספק האשראי ולמגזר פעילות (עסקים קטנים ומשקי בית לא לדוור).
- 4.3.2. ירידה בשיעור הריבית הממוצעת (מחיר, כולל עמלות) על ביצועים חדשים בצמוד לבחינה של התקופה לפירעון אליה מתייחסת הריבית, בחלוקה למגזרי פעילות (עסקים קטנים ומשקי בית לא לדוור).
- מדדי סיכון ועלות מקורות לצורך בקרה:
- 4.3.3. סיכון לפי: מאגר נתוני האשראי לכשיוקם. עד לייסוד מאגר נתוני האשראי ניתן יהיה לעשות שימוש בהוצאות בגין הפסדי אשראי כשיעור מיתרת האשראי הממוצעת לציבור, לפי מגזרי פעילות (עסקים קטנים ומשקי בית לא לדוור).
- 4.3.4. עלות מקורות לפי: ממוצע של עלות גיוס מקורות לפי סוג מקור (אג"ח, הלוואות ופיקדונות), תוך התחשבות בשינויים ברגולציה (לדוגמא: שינויים בדרישות ההון).
- 4.4. גידול בשיעור הלקוחות הנוטלים אשראי שלא בחשבון הבנק בו הם מנהלים את חשבונם הראשי.
- 4.5. קיום חובת תפעול על ידי שני מתפעלי הנפקה לפחות, כך שהבנק לא יבצע באמצעות חברה מתפעלת אחת, תפעול הנפקה של יותר מ-52% מסך כרטיסי האשראי החדשים שהוא מנפיק ללקוחותיו.

⁷ חברי הוועדה יוכלו לקבל גם נתונים לגבי מגזרי פעילות אחרים, בהתאם לצורך ובכפוף לחוק.

5. אמצעי תשלום:

- 5.1 ירידה במספר הימים הממוצע להעברת הכספים לבית העסק, בחלוקה לסוגי עסקאות.
- 5.2 ירידה בממוצע עמלות הסליקה של עסקים קטנים ובינוניים, תוך בחינה בנפרד של העמלה הצולבת ועמלת הסולק, תוך הבחנה לפי גודל בית העסק ובהפרדה לעמלה הממוצעת של שני המותגים הפרטיים יחדיו.
- 5.3 יציבות או ירידה בעלות דמי הכרטיס ועלויות תפעוליות אחרות המוטלות על מחזיק הכרטיס.
- 5.4 גידול בשיעור כרטיסי הדביט מתוך סך כרטיסי האשראי.
- 5.5 מספר המתגים.
- 5.6 אפשרות לשימוש בכרטיסי ATM לעסקאות דביט.
- 5.7 קביעה ופרסום של דרישות חיבור ובכלל זה עלויות חיבור הוגנות למערכת "שירותים בכרטיסי חיוב" של חברת שב"א - יוני 2018.
- 5.8 ביצוע של התאמות תפעוליות במערכת "שירותים בכרטיסי חיוב" שתאפשרנה השתתפות עקיפה - דצמבר 2018.

6. דיסקונט וכאל:

- 6.1 שיעור השינוי המצטבר ביתרות האשראי (ללא עסקים גדולים וללא חו"ל) של קבוצת דיסקונט בישראל (כולל כאל) בסוף שנת 2020 יהיה בטווח שבין 2.5 ל- 4.5 נקודות אחוז⁸, מעל שיעור השינוי המצטבר בתקופה זו ביתרות האשראי המצרפיים (ללא עסקים גדולים וללא חו"ל) של 4 הקבוצות הבנקאיות הגדולות האחרות ושתי חברות כרטיסי האשראי שהופרדו. (המעקב אחר תבחין זה יהיה בתדירות חצי שנתית לצורך הבדיקות התקופתיות של מצב התחרות בשוק האשראי).
- לדוגמה: אם יתרות האשראי בסוף שנת 2020 של 4 הקבוצות הבנקאיות הגדולות האחרות ושתי חברות כרטיסי האשראי שהופרדו יהיו גדולות ב- 20 אחוזים מיתרות האשראי שלהן בסוף שנת 2016 (קרי גידול מ- 613.49 מיליארד ₪ ל- 736.19 מיליארד ₪) אזי יתרת האשראי של קבוצת דיסקונט בישראל (כולל כא"ל) בשנת 2020 תהיה גדולה בלפחות 22.5 אחוזים מיתרת האשראי של קבוצת דיסקונט בשנת 2016 (קרי גידול מ- 99.37 מיליארד ₪ ל- 121.73 מיליארד ש"ח).
- 6.2 כאמור, התבחין המצוין לעיל כמו יתר התבחינים יהוו אינדיקציה לוועדה לצורך קבלת החלטתה לגבי הפרדת כאל אך בכל מקרה יותר לוועדה שיקול דעת בנושא. כלומר, אם

⁸ יובהר כי אין לפרש הפרש בגידול היתרות העולה על 4.5 נקודות האחוז כאי עמידה של דיסקונט וכאל בתנאי התבחין. כמו כן כאמור התבחין רק מהווה אינדיקציה לוועדה ואינו מיתר את שיקול דעתה.

קבוצת דיסקונט תעמוד בתבחין, אין זה אומר כי הוועדה בהכרח תמליץ על אי שינוי הגדרה של 'בנק בעל היקף פעילות רחב' וכן, אי עמידה של קבוצת דיסקונט בתבחין לא תביא לכך שבהכרח הוועדה לא תמליץ על אי שינוי הגדרה של 'בנק בעל היקף פעילות רחב'.

נספח א' – חלוקה של צעדים רגולטוריים על פי מפקח

סעיף	תבחין	רשות אחראית	תאריך יעד	הערות
1.1	ייסוד מאגר האשראי ומתן דירוג אשראי (כשהמאגר יקום הועדה תקבע כללים ספציפיים למדידת האפקטיביות שלו).	תחום שיתוף נתוני אשראי בלשכת מנכ"ל בנק ישראל	31.12.2018	
1.2	פתרון חסם המחשוב.	משרד האוצר	31.01.2018	
1.3	קביעת הוראות לעניין צפייה במידע פיננסי מקוון.	משרד האוצר ורשות שוק ההון בהסכמת משרד המשפטים ובהתייעצות עם בנק ישראל והרשות להגבלים עסקיים	15.11.17	
1.4	קביעת עמלה צולבת לשנים הבאות.	על הפיקוח הבנקים	31.12.2017	
1.5	קביעת הסכם חלוקת ההכנסות בין השחקנים השונים (בנקים וחברות כרטיסי אשראי).	על הפיקוח הבנקים	31.12.2017	
1.6	אסדרת שירותי תשלום	משרד האוצר ורשות שוק ההון	31.12.2017	הצעת החוק תפורסם עד לתאריך זה, אך החקיקה תלויה במשרד המשפטים ובכנסת.
1.7	חקיקת הצעת חוק הפיקוח על שירותים פיננסיים (שירותים פיננסיים מוסדרים) (הפעלת מערכת לתיווך באשראי).	משרד האוצר ורשות שוק ההון	בוצע	
1.8	הפחתת דרישות ההון מבנקים חדשים.	על הפיקוח הבנקים	31.12.2017	
1.9	מתן אפשרות לפתיחת חשבון ראשון אונליין (תוך הסרת מגבלות איסור הלבנת הון): 1. עדכון הוראת ניהול בנקאי תקין לעניין חשבון ראשון אונליין, בהתאם למסגרת הנוכחית שקבועה בצו איסור הלבנת הון; 2. גיבוש טיוטת תיקון לצו והתאמתו לעידן הדיגיטלי, והעברת לרשות לאיסור הלבנת הון ומשרד המשפטים.	על הפיקוח הבנקים	1. 31.12.17 2. 31.01.18	
1.10	מתן אפשרות לפתיחת חשבון אונליין לחברה.	על הפיקוח הבנקים	31.12.2018	בכפוף למסקנות בחינה שתתבצע בפיקוח על הבנקים עד ל- 31.3.2018
1.11	מתן אפשרות לסגירת חשבון אונליין.	על הפיקוח הבנקים	30.6.2018	

סעיף	תבחין	רשות אהראית	תאריך יעד	הערות
1.12	מתן אפשרות להנפקת כרטיס חיוב און ליין.	הפיקוח על הבנקים ורשות שוק ההון		
1.13	מתן אפשרות להעביר חשבון עו"ש בצורה בטוחה וקלה לצרכן.	הפיקוח על הבנקים ואגף התקציבים	גיבוש מתווה עד ה-31.10.2017; השלמת ההסדרה ויישום עד 31.3.2019	
1.14	קביעת כללים להסדרת מעמדו ופעולתו של סולק מתארח.	הפיקוח על הבנקים ומשרד האוצר	31.12.17	
1.15	הפחתת הנטל הרגולטורי על חברות כרטיסי אשראי (סולק בעל היקף פעילות רחב) בדומה ל-PSD.	הפיקוח על הבנקים	31.3.2018	
1.16	השלמת הצעדים שהומלצו בנוגע לפרוטוקול 'אשראית' ובכלל זה הגדרת כללי מערכת סטנדרטיים, מודולריות, פתיחות ונגישות לכל הגורמים הרלוונטיים.	חות"ם	בוצע	
1.17	קביעת הוראות לעניין העברת מידע ממנפיק לתאגיד בנקאי לצורך הצגתו ללקוח.	משרד האוצר	31.12.2017	ההוראות דורשות את אישור משרד המשפטים
1.18	הסרת מגבלות לפעולתו של מאגד.	רשות שוק ההון והפיקוח על הבנקים	פרסום צו איסור הלבנת הון שיחול על פעילות המאגד עד אוקטובר 2018; בשלב שני תערך הערכה מחודשת של מגבלות על היקפי פעילות (לדוג' מגבלת 50,000 ש"ח לבית עסק).	